

وعدۀ

* حداکثر کردن ظرفیت پذیرش کالا و تقویت نقش بندار شمالی به عنوان هاب صادرات و واردات به عنوان جایگزین اضطراری بندار جنوبی

برنامه

* تسریع در عملیات لایروبی و تجهیز و بهبود زیرساخت های لجستیکی بندار. * بهبود و اصلاح فرآیندهای گمرکی و کاهش بوروکراسی های اداری.

موعد وفا

* با توجه به تبعات جنگ تحمیلی اخیر و تلاش دشمن برای اعمال فشار و ایجاد محدودیت در مسیرهای جنوبی اقدامات لازم برای تقویت زیرساخت های لازم برای افزایش سهم بندار شمالی از روند صادرات و واردات در اولویت قرار گرفته و در حال اجراست.

مقامات سه استان شمالی در گفت وگو با «ایران» از اقدامات دولت برای تقویت زیر ساخت های واردات و صادرات گزارش دادند

خزر در مدار تجارت ایران

بندار شمالی و گذرگاه مرزی اینچه برون در نقش پشتیبان مسیرهای جنوبی قرار گرفتند

شرح عکس: گذرگاه مرزی اینچه برون؛ یکی از مهم ترین گذرگاه های ترانزیتی ایران به کشورهای آسیای میانه

شرح عکس: بندر امیرآباد؛ از دروازه های مهم صادراتی کشور بویژه در حوزه تجارت محصولات کشاورزی

شرح عکس: بندر انزلی؛ یکی از مهم ترین بندار شمال کشور و از جمله یکی از ۱۰ بندر بزرگ و مهم ایران

جدول مقایسه های بندار شمالی و جنوبی ایران		
ویژگی	بندار شمالی (گیلان، مازندران، گلستان)	بندار جنوبی (بندرعباس، بندر چابهار، بندر بوشهر)
موقعیت جغرافیایی	نزدیک به آسیای میانه و کشورهای CIS، دریای خزر	دسترسی به خلیج فارس، تنگه هرمز، آب های آزاد و بازارهای بین المللی
ظرفیت حمل و نقل	محدودتر نسبت به بندار جنوبی، بیشتر در شرایط خاص و اضطراری عمل می کنند (بندار انزلی، آستارا، نوشهر)	ظرفیت حمل و نقل بسیار بالا، بندار بزرگ مانند بندرعباس، چابهار و بوشهر که عمده صادرات و واردات کشور از طریق این بندار انجام می شود
صادرات / واردات	صادرات عمدتاً به کشورهای آسیای میانه و اوراسیا (غلات، پسته، پنیر، محصولات کشاورزی)، واردات محدود به کالاهای خاص (نهاده های دامی)	صادرات گسترده به همه قاره ها (نفت، پتروشیمی، فولاد، محصولات صنعتی)، واردات گسترده از چین، اروپا و سایر مناطق
حجم تجارت:	حجم تجارت محدودتر است، اما در برخی موارد به ویژه در واردات کالاهای اساسی و صادرات محصولات کشاورزی افزایش یافته است	حجم تجارت بسیار بالا، نقش حیاتی در تأمین کالاهای اساسی و صادرات نفت و محصولات پتروشیمی
زیرساخت ها:	نیاز به توسعه بیشتر در زمینه لایروبی، تجهیزات بندری، انبارهای مکانیزه و انبارهای غلات	توسعه یافته، تجهیزات مدرن، پایانه های مخصوص کالاهای اساسی، و صنایع پتروشیمی
دسترسی بازارهای بین المللی:	محدود به کشورهای حاشیه دریای خزر و آسیای میانه (ترکمنستان، قزاقستان، آذربایجان)	دسترسی به بازارهای جهانی از طریق تنگه هرمز و خطوط کشتیرانی بین المللی
چالش ها:	نیاز به بهبود زیرساخت ها، تسهیل فرآیندهای گمرکی و کاهش بوروکراسی های اداری، توسعه ظرفیت های لجستیکی و تجهیز انبارها	مشکلات محیطی، ترافیک کشتی ها در تنگه هرمز، مسائل امنیتی در برخی مناطق
فرصت ها:	افزایش نقش بندار شمالی در شرایط تحریم و فشارهای بین المللی، جایگزین بندار جنوبی در مواقع اضطراری	افزایش نقش بندار شمالی در شرایط تحریم و فشارهای بین المللی، تقویت تجارت خارجی ایران

ظرفیت بندار شمالی ایران و نقش آنها در تجارت خارجی			
استان	بندرها و گذرگاه ها	نقش تجاری و استراتژیک	چالش ها و نیازها
گیلان	بندار انزلی، کاسپین و آستارا	هاب صادرات و واردات منطقه ای و مکمل بندار جنوبی	نیاز به توسعه زیرساخت ها، تسهیل فرآیندهای گمرکی، لایروبی بندار
مازندران	بندار امیرآباد، نوشهر، فریدون کنار	ترخیص کالاهای اساسی، پشتیبان تجارت خارجی ایران	کاهش بوروکراسی، بهبود فرآیندهای گمرکی
گلستان	گذرگاه اینچه برون	اتصال به آسیای میانه، صادرات غیرنفتی، کریدور ترانزیت شمال- جنوب	تقویت زیرساخت های مرزی و ریلی، تسهیل فرآیندهای گمرکی و صادراتی

تجارت ایران اشاره می کند و می گوید: «اینچه برون به عنوان یکی از مهم ترین گذرگاه های ترانزیتی ایران به کشورهای آسیای میانه، بویژه ترکمنستان و قزاقستان، در حال تقویت جایگاه خود در کریدور ترانزیتی شمال- جنوب است.»

توسعه زیرساخت ها و تسهیل فرآیندهای گمرکی

طهماسبی با بیان اینکه گلستان در سال های اخیر به رغم چالش های اقتصادی و تحریم های بین المللی رشد قابل توجهی می افزاید: «در این مدت بیش از ۶۰۰ میلیون دلار حجم صادرات ایران به کشور ترکمنستان بود که ۱۲۵ میلیون دلار آن مربوط به محصولات تولیدی استان گلستان است.»

وی همچنین تأکید می کند: «این استان بویژه با بهره گیری از گذرگاه اینچه برون و اتصال ریلی به آسیای میانه، در حال تبدیل شدن به یکی از مراکز کلیدی ترانزیت کالا از ایران به کشورهای اوراسیا و چین است.»

طهماسبی درباره توسعه زیرساخت ها می گوید: «بزرگترین پایانه صادراتی محصولات کشاورزی به صورت سه شیفت در حال ساخت است. این پروژه ها می توانند ظرفیت های صادراتی استان را به طور چشمگیری افزایش دهند.»

رشد صادرات غیرنفتی گلستان

«درویشعلی حسن زاده»، مدیرکل صنعت، معدن و تجارت استان گلستان نیز اعلام می کند: «صادرات غیرنفتی استان در سال گذشته با وجود شرایط دشوار بین المللی و فشارهای اقتصادی روندی رو به رشد داشته است. بر این اساس، ۸۵۸ هزار و ۳۰۰ تن کالا به ارزش ۴۸۱ میلیون و ۷۰۰ هزار دلار از طریق گمرکات استان صادر شده که این میزان نسبت به سال قبل از آن از نظر وزنی ۱۹ درصد رشد داشته است.»

وی ادامه می دهد: «این رشد تنها محدود به حجم صادرات نیست و از نظر ارزشی نیز حدود ۴ درصد افزایش ثبت شده است؛ موضوعی که نشان دهنده تداوم فعالیت تولیدکنندگان و صادرکنندگان گلستان در شرایط پیچیده اقتصادی است.»

نقش اینچه برون در ترانزیت استان

حسن زاده با اشاره به ترکیب صادرات استان می گوید: «محصولات صادراتی گلستان شامل پسته، لوله آهنی، کامپاند پلی اتیلن، پلی استایرن، پنیر، خوراک آبزیان، پد، میلگرد، تخم مرغ و محصولات پلاستیکی است. کشورهای ترکمنستان، قزاقستان، ازبکستان، عراق و افغانستان در صدر مقاصد صادراتی استان قرار دارند.»

مدیرکل صمت گلستان می گوید: «استان گلستان در سال گذشته ۵۸ هزار و ۴۰۰ تن کالا به ارزش ۱۱۱ میلیون دلار وارد کرده است که عمدتاً شامل نهاده های دامی، روغن های خام، ماشین آلات صنعتی، تجهیزات تولیدی و مواد اولیه صنایع بوده است.»

وی تأکید می کند: «با تداوم روند رشد صادرات و تنوع بازارهای هدف، چشم انداز تجارت غیرنفتی گلستان در سال های آینده مثبت و رو به توسعه است. تقویت زیرساخت های تجاری بویژه در مرز اینچه برون و توسعه مسیرهای ریلی و گمرکی می تواند نقش تعیین کننده ای در افزایش سهم استان از تجارت منطقه ای داشته باشد.»

حسن زاده تأکید می کند: «مرز اینچه برون و اتصال ریلی به آسیای میانه می تواند به طور قابل توجهی در ارتقای سطح صادرات غیرنفتی گلستان و کشور مؤثر باشد.»

سازمان های اجرایی دولتی نظیر سازمان بندر و دریانوردی، گمرک و کشتیرانی، به توسعه زیرساخت های بندری، تسهیل فرآیندهای تجاری و کاهش بوروکراسی های اداری توجه ویژه ای داشته باشد.

دولت با سرمایه گذاری در توسعه زیرساخت ها و اصلاح فرآیندها، می تواند نقش گیلان را به عنوان یک قطب تجاری مهم در کریدور شمال- جنوب تثبیت کرده و به عنوان یکی از ارکان مهم تجارت خارجی ایران عمل کند.

ترخیص روان کالا در بندار شمال در سایه نظارت قضایی

در شرایطی که بندار شمالی ایران با افزایش نقش در تأمین و ترخیص کالاهای اساسی مواجه هستند، «عباس پوریانی» رئیس کل دادگستری مازندران از تداوم روند عادی و بدون مشکل در فرآیند ترخیص کالا در بندار این استان خبر می دهد و می گوید: «در حال حاضر، بندار مازندران همچنان به عنوان یک نقطه استراتژیک برای ترخیص کالاهای وارداتی و تأمین کالاهای اساسی کشور فعال هستند.»

پوریانی در این خصوص توضیح می دهد: «مشکل خاصی در بحث ترخیص کالا از بندار استان مازندران وجود ندارد و اقدامات لازم در این خصوص طبق قانون در حال پیگیری و انجام است.»

پوریانی تأکید می کند: «همه فرآیندهای ترخیص کالا مطابق با قوانین و دستورالعمل های موجود در حال انجام است و به هیچ عنوان مشکلی از نظر ترخیص کالا در این بندار گزارش نشده است.»

پوریانی بر لزوم نظارت مستمر دستگاه های اجرایی بر فعالیت های تجاری اشاره و تأکید می کند: «نظارت تنها محدود به بخش قضایی نمی شود. دادگستری مازندران در کنار دستگاه های اجرایی قرار دارد، اما با مدیرانی که با ترک فعل موجب تصعب حقوق مردم شوند، برخورد قانونی خواهد شد.»

حفظ ثبات در زنجیره تأمین

پوریانی همچنین با تأکید بر اهمیت حفظ ثبات در زنجیره تأمین و جلوگیری از اختلالات در روند واردات و ترخیص تأکید می کند: «این اقدامات در راستای صیانت از حقوق عمومی و حفظ نظم اقتصادی استان انجام می شود. تشدید نظارت بر بازار و جلوگیری از تخلفات اقتصادی هدفی است که به طور مستمر در دستور کار دستگاه قضایی مازندران قرار دارد.»

در مجموع، رئیس کل دادگستری مازندران، با تأکید بر نظارت مستمر بر فرآیند ترخیص کالا و جلوگیری از تخلفات اقتصادی، اعلام می کند: «استان مازندران هیچ مشکلی در ترخیص کالاهای وارداتی ندارد.»

گلستان؛ دروازه ای مهم برای تجارت و ترانزیت ایران به آسیای میانه

در شرایطی که بخشی از مسیرهای سنتی تجارت خارجی کشور با محدودیت ها و چالش های لجستیکی مواجه نشده، استان گلستان با تکیه بر ظرفیت های مرزی و ریلی خود بویژه گذرگاه اینچه برون، در حال تقویت جایگاه خود در زنجیره تجارت منطقه ای و ترانزیتی ایران است. این مسیر بویژه به عنوان یکی از گزینه های مکمل برای توسعه صادرات غیرنفتی و اتصال به بازارهای آسیای میانه مورد توجه قرار گرفته است.

«علی اصغر طهماسبی»، استاندار گلستان، در گفت وگو با «ایران»، به نقش ویژه گذرگاه اینچه برون در تقویت

تسهیل فرآیندهای گمرکی می تواند زمینه ساز تبدیل گیلان به هاب تجاری منطقه ای شود.»

ضرورت شتاب بخشی به توسعه زیرساخت ها

استاندار گیلان به طور خاص به لزوم «تسریع در عملیات لایروبی، نوسازی تجهیزات و اصلاح فرآیندهای گمرکی» اشاره و تأکید می کند: برای تحقق این اهداف، دولت باید منابع مالی و اجرایی لازم را به این پروژه ها اختصاص دهد. دولت باید به طور ویژه به توسعه بندار استان گیلان توجه کرده و زیرساخت های لجستیکی را برای پذیرش بیشتر کالاها تقویت کند.

حق شناس می افزاید: «تسریع در عملیات لایروبی، بهبود فرآیندهای گمرکی در بندار و جمله اولویت هایی است که باید با جدیت دنبال شود. علاوه بر توسعه فیزیکی بندار، دولت باید با فراهم کردن محیطی مناسب برای سرمایه گذاری بخش خصوصی، از ایجاد زیرساخت های لازم مانند انبارهای مکانیزه، سیلوهای غلات و سایر تجهیزات بندری حمایت کند. این امر می تواند ظرفیت های بندار استان گیلان را برای پذیرش بیشتر کالاها بویژه در شرایط خاص، به طور چشمگیری افزایش دهد.»

دولت

اقدامات

گسترده ای

برای تقویت

بندار شمالی

در دستور

کار قرار داده

است. این

اقدامات

شامل تسریع

در عملیات

لایروبی،

نوسازی

تجهیزات

بندری، بهبود

فرآیندهای

گمرکی و

افزایش

همکاری

با بخش

خصوصی

برای توسعه

زیرساخت ها

است

استاندار گیلان با انتقاد از روندهای دولتی بوروکراتیک در بخش های مختلف می گوید: «در حوزه های مختلف بویژه در زمینه تجارت و ترخیص کالا، فرآیندهای اداری معمولاً کند و پرهزینه هستند. به همین دلیل لازم است با اصلاح فرآیندهای اداری بوروکراسی های سنتی را کاهش دهیم تا سرعت و کارایی تجارت خارجی افزایش یابد.»

حق شناس با تأکید بر اینکه در شرایط فعلی سازمان بندار، گمرک و کشتیرانی موظف هستند خارج از فرآیندهای معمول و بوروکراسی های سنتی، مسیر را برای تولید و ترانزیت کالا هموار کنند، می افزاید: «دولت باید بویژه در سازمان های دولتی نظیر سازمان بندار، گمرک و کشتیرانی، دستورالعمل های جدیدی برای تسهیل فرآیندهای تجاری ایجاد کند. به عبارت دیگر، بدون اصلاحات در رویه های اداری، حتی اگر زیرساخت ها توسعه یابند، بهبود واقعی در جریان تجارت خارجی مشاهده نخواهد شد.»

یکی دیگر از ابعاد مهم سخنان استاندار گیلان، پیوند «تولید» و «امنیت ملی» است. وی با تأکید بر فراتر از مسائل اقتصادی، به اهمیت تأمین کالاهای اساسی و قدرت تولید در کشور اشاره می کند و می گوید: «اگرما امروز در سنگر خدمت عرق نریزیم، در آینده باید خون های بیشتری ریخته شود. در اصل قدرت تولید و اقتصاد، تکمیل کننده قدرت پهبادی و موشکی ماست.»

این نگاه نشان دهنده رویکرد دولت در برنامه ریزی و مدیریت اقتصادی کشور است که بویژه در استان هایی مانند گیلان که نقش مهمی در تأمین کالاهای اساسی دارند، توسعه بندار به عنوان جزئی از راهبرد کلان تاب آوری کشور در نظر گرفته می شود. دولت باید این نگاه را در برنامه های توسعه ای خود لحاظ کند و بر اهمیت تولید داخلی و تضمین تأمین کالاها در کنار تأمین امنیت ملی تأکید بیشتری داشته باشد. در مجموع، بررسی وضعیت بندار استان گیلان نشان می دهد که این بندار بویژه در شرایط فعلی و بحران های اقتصادی می تواند به عنوان پشتیبان حیاتی برای تجارت خارجی ایران عمل کند. با این حال، اینکه بندار گیلان بتواند به عنوان هاب منطقه ای صادرات و واردات عمل کند، نیاز به سرمایه گذاری گسترده و اصلاحات در فرآیندهای اجرایی دارند. نقش دولت در این زمینه بسیار مهم است و باید از طریق

گزارش

شیمایان بخش

گروه ایران زمین

در شرایطی که تجارت خارجی ایران با محدودیت ها و فشارهای فزاینده در مسیرهای جنوبی روبه رو شده، نگاه های بیش از گذشته به شمال کشور و بندار حاشیه دریای خزر معطوف شده است؛ مسیرهایی که به عنوان گزینه مکمل و در برخی موارد اضطراری برای تداوم واردات و صادرات کالا مطرح هستند. بندار استان های گیلان، مازندران و گلستان شامل بندار انزلی، کاسپین و آستارا در گیلان، بندار امیرآباد، نوشهر و فریدون کنار در مازندران و همچنین گذرگاه مرزی اینچه برون در گلستان هرکدام بخشی از جریان جابه جایی کالا را بر عهده دارند و در شرایط فعلی به کمک شبکه تأمین کشور آمده اند.

با این حال، بررسی ها نشان می دهد ظرفیت عملیاتی، زیرساخت های لجستیکی و حجم تخلیه و بارگیری این بندار هنوز به سطحی نرسیده که بتواند جایگزین کامل بندار مهم جنوبی کشور شوند و در حال حاضر، این بندار بیشتر در نقش پشتیبان و مکمل عمل کرده و فشار بر زنجیره تأمین را کاهش می دهند. از این رو دولت اقدامات گسترده ای برای تقویت بندار شمالی در دستور کار قرار داده است. این اقدامات شامل تسریع در عملیات لایروبی، نوسازی تجهیزات بندری، بهبود فرآیندهای گمرکی و افزایش همکاری با بخش خصوصی برای توسعه زیرساخت ها است. دولت همچنین به تلاش است تا با حمایت از سرمایه گذاری در بخش های مختلف، به این بندار کمک کند تا در مواقع اضطراری به گزینه ای کارآمد برای جایگزینی بندار جنوبی تبدیل شوند.

گیلان؛ از «فرصت خزر» تا مطالبه برای تغییر در حکمرانی بندری

استان گیلان در شمال ایران به عنوان یکی از استان های استراتژیک در کریدور تجاری شمال- جنوب شناخته می شود. با توجه به فشارهای اقتصادی و محدودیت های ناشی از تحریم ها، نگاه های بیش از هر زمان دیگری به بندار حاشیه دریای خزر و بویژه بندار استان گیلان معطوف شده است. بندار این استان شامل بندار انزلی، کاسپین و آستارا در گیلان می توانند به عنوان مکملی برای بندار جنوبی عمل کنند و در شرایط خاص بویژه در بحران ها، به عنوان جایگزین اضطراری وارد عمل شوند.

استاندار گیلان در شمال ایران به عنوان یکی از استان های استراتژیک در کریدور تجاری شمال- جنوب شناخته می شود. با توجه به فشارهای اقتصادی و محدودیت های ناشی از تحریم ها، نگاه های بیش از هر زمان دیگری به بندار حاشیه دریای خزر و بویژه بندار استان گیلان معطوف شده است. بندار این استان شامل بندار انزلی، کاسپین و آستارا در گیلان می توانند به عنوان مکملی برای بندار جنوبی عمل کنند و در شرایط خاص بویژه در بحران ها، به عنوان جایگزین اضطراری وارد عمل شوند.

استاندار گیلان در شمال ایران به عنوان یکی از استان های استراتژیک در کریدور تجاری شمال- جنوب شناخته می شود. با توجه به فشارهای اقتصادی و محدودیت های ناشی از تحریم ها، نگاه های بیش از هر زمان دیگری به بندار حاشیه دریای خزر و بویژه بندار استان گیلان معطوف شده است. بندار این استان شامل بندار انزلی، کاسپین و آستارا در گیلان می توانند به عنوان مکملی برای بندار جنوبی عمل کنند و در شرایط خاص بویژه در بحران ها، به عنوان جایگزین اضطراری وارد عمل شوند.

نقش دولت در توسعه زیرساخت ها

«هادی حق شناس»، استاندار گیلان در این زمینه با تأکید بر تغییر شرایط تجارت خارجی، به صراحت بر نقش حیاتی دریای خزر در عبور از محدودیت ها تأکید می کند و می گوید: «ایران» می گوید: «امروز دریای خزر یک فرصت استثنایی برای خنثی سازی محدودیت های تجاری است از این رو آمادگی داریم با همکاری سازمان بندار و دریانوردی، ظرفیت پذیرش کالا در بندار شمالی را به حداکثر رسانده و گیلان را به هاب اصلی صادرات و واردات منطقه تبدیل کنیم.»

وی با تأکید بر نقش دولت در توسعه بندار ادامه می دهد: «از دولت تقاضا داریم از طریق سازمان های اجرایی، مانند سازمان بندار و دریانوردی، اقدامات مؤثری برای بهره برداری از ظرفیت های بندری در شمال کشور انجام دهد. این حمایت های دولتی در زمینه بهبود زیرساخت ها، تجهیز امکانات لجستیکی و